

III. 13 Vasištha popisuje, jak vzniká džíva, ego a mysl a pěti základními prvky.

VASIŠTHA pokračoval: V nejvyšším Bytí je přítomna vibrace, jež je zároveň klidem i rozruchem. Díky této vibraci se objeví prostor, světlo či netečnost, přestože nic z toho ve skutečnosti nebylo stvořeno. Protože se to vše odehrává ve Vědomí, získá to kvalitu poznatelného a s tím v témže okamžiku vznikne ten, kdo poznává. Tímto poznávajícím je síla Vědomí, která všechny věci osvětluje. Vědomí se tedy stane jak tím, co je poznáváno, tak i samotným poznávajícím. A jakmile se objeví tento vztah, objeví se ve Vědomí představa „jsem *džíva*, duše jedince“.

Během dalšího ztotožňování se s tím, co je poznatelné, se v původně ryzím Vědomí objeví představa ega a poté schopnost rozlišování a logického uvažování. Pak vznikne mysl a základní prvky. Neustálým spojováním a kombinováním základních prvků se vytvoří světy. Spontánně i v rámci pravidelných změn stále vzniká a zase zaniká bezpočet forem, tak jako se objevují a zase mizí objekty ve snu. Žádná z těchto forem nepotřebuje hmotnou příčinu, jakou by byla země, voda či oheň. Vše má svůj základ ve Vědomí a je to právě Vědomí, jež to vše zdánlivě tvoří, podobně jako člověk své snové obrazy. To všechno není nic jiného než čiré Vědomí.

Pět základních prvků tvoří semínko, z něhož vyrůstá strom zvaný svět, a věčné Vědomí je zase semínkem, z něhož vznikají tyto prvky. Jaké je semínko, takový je i strom. Proto svět není nic jiného než *Brahman*, Absolutno.

Kosmickým Vědomím byl tak v kosmickém prostoru vytvořen vesmír se všemi svými vlastnostmi. Tento vesmír není skutečný a nebyl ani doopravdy stvořen. Pět základních prvků se vzájemně namíchá a vytvoří zdání materiálnosti světa. Vše je však jen pouhé zdání. V prostoru vidíme formy, jejichž podstatou je kosmické Vědomí, a to jediné je skutečné.

Nepodléhej dojmu, že svět pěti prvků byl stvořen těmito prvky. Pohlížej na ně jako na projev tvořivé síly Vědomí, která je s Vědomím neoddělitelně spjata. Lze říci, že pět základních prvků se objevilo ve Vědomí jako objekty ve snu, nebo že to jsou pouhá zdání, která v důsledku nevědomosti zakrývají kosmické Vědomí. Tak to vidí či chápou svatí muži a mudrci.

VASIŠTHA pokračoval: Ó Rámo, nyní ti povím, jak se *džíva* neboli individuální duše usídlila v těle.

Džíva si pomyslel: „Jsem ve své podstatě a svou velikostí jen pouhý atom.“ A tak se stal atomem, ale jen zdánlivě, na základě mylné představy. Podobně jako se může někomu ve

snu zdát, že zemřel nebo má jiné tělo, tak se tento *džíva*, jenž má ve skutečnosti jemné tělo čirého Vědomí, začne ztotožňovat s hrubou hmotou, až se jí stane.

Stejně jako se v zrcadle odráží obraz hory a zdá se, jako by hora v zrcadle opravdu byla, tak *džíva* odráží vnější objekty a činnosti, až si začne myslet, že jsou všechny uvnitř něho a on sám je tím, kdo koná a kdo zakouší.

Jakmile *džíva* zatouží vidět, jsou v hmotném těle zformovány oči. Podobně jsou podle příslušných tužeb, jež v něm vyvstanou, utvořeny uši, nos, jazyk, kůže a činné orgány. Tak se *džíva*, jehož tělem je jemné tělo Vědomí, usídlí v hmotném těle a představuje si různé vnější fyzické zážitky i vnitřní psychické prožitky. Setrvávajíc v neskutečném, jež se zdá být skutečným, se nyní *Brahman* projeví jako *džíva* a stane se nevědomým.

Totéž *Brahman*, které se však nyní považuje za omezeného *džívu* obdařeného fyzickým tělem, vnímá vnější svět a ten se mu v důsledku závoje nevědomosti jeví jako hmotný. Někdo má představu, že je Brahmou, a někdo jiný si sám sebe představí zase jako něco jiného. *Džíva* si pomyslí, že je to či ono, a připoutá se k iluzi projeveného světa.

Všechno je to však jen pouhá představa či myšlenka. Ani v této fázi nebylo nic stvořeno. Existuje pouze neomezený čirý prostor. Stvořitel Brahmá nemohl stvořit svět takový, jaký byl před zánikem předchozího vesmíru, neboť při zániku vesmíru i Brahmá dosáhne konečného osvobození. Jediné, co existuje teď i navždy, je kosmické Vědomí. Nejsou v něm žádné světy ani stvořené bytosti. Vědomí se zrcadlí samo v sobě a zdá se být stvořeným světem. Tak jako neskutečná noční můra přivodí skutečné následky, tak ve stavu nevědomosti vytvoří svět zdání skutečnosti. Přejde-li pravé poznání, pak neskutečný svět zmizí.